

Ravensbrück – „L’Enfer des Femmes”

Grünhut Zoltán

Pécs, 2005.

1939. május 5-től fogadta a náci Németország ellenségeit, az új, Berlintonól 50 kilométerre északra, a Fürstenberg- és a Schwedt-tó, valamint az azokat körülölelő erdősség idilli környezetében létesített ravensbrücki koncentrációs tábor. Az első, 867 nőből álló transzport május közepén érkezett, amikor a náciak felszámolták a lichtenburgi női börtönt, és a foglyokat Ravensbrückbe hurcolták. Az első „szállítmányban” főként német antifasiszták – szociáldemokraták és kommunisták egyaránt – zsidók, és a Jehova Tanúinak egyházához tartozók voltak. 1939 májusától, az 1945. április 29-i szovjet felszabadításig, több mint 132.000 foglyot deportáltak Ravensbrückbe, Európa minden részéről. Mivel sokan a megszállt francia területekről kerültek ide, ezért a tábor, később úgy került be a történelembe, mint: „L’Enfer des Femmes” – a nők pokla.

Az eredetileg 6000 fogoly elzárására tervezett táborba, több mint 25.000 embert zsúfoltak össze a náciak 1944 júniusáig. Az ezt követő kilenc hónap során újabb 90.000 embert, főként nőket és gyerekeket deportáltak Ravensbrückbe. Ekkora már teljes volt a nyomor a táboron belül. Négy-öt emberre jutott csak egy piccs, az élelmezés pedig szinte teljesen megszűnt. 1945-ben, mikorra a szovjet csapatok felszabadították Auschwitz-Birkenaut, újabb jelentős létszámú, elsősorban zsidó nő érkezett Ravensbrückbe, ahol ekkor már, egy álcázott melléktáborban, az ún. „Jugendlager”-ben folyamatosan zajlottak a kivégzések gázzal, illetőleg tarkólövéssel.

Ugyan a ravensbrücki koncentrációs táborban csak egy gázkamra, illetőleg krematórium volt, mégis a legcsekélyebb becslések alapján is legalább 50.000-en pusztultak¹ el a szovjet csapatok megérkezéséig. A szisztematikus kivégzések mellett, „természetes okok” – pl.: éhhalál, kimerültség, különböző betegségek (tífusz, vérhas, stb.), bántalmazásból eredő sérülések, szándékos, kísérletező jellegű orvosi beavatkozások – miatt is tízezrek haltak meg a táborban. Ezen felül megbecsülni sem lehet azoknak a számát, akik a táborból való elhurcolás, illetőleg a Ravensbrückbe való átszállítás közben vesztették életüket, és hasonlóképp kérdéses, hogy a központi táborhoz tartozó melléktáborok falai közt hányan lelték a halálukat.

Heinrich Himmler² látogatása Ravensbrückben

Mindennapi pokol a táborban

Ravensbrückben, a többi náci koncentrációs táborhoz hasonlóan minden perc maga volt a szenvedés. Az 1944-től kialakuló állandó túlszűfoeltság csak tovább reménytelenítette a foglyok túlélési lehetőségét. Az élelmezés már a tábor létesítésének idejében is elégtelen volt, ami a foglyok megsokszorozódása, illetőleg a kápók (felügyelők) lopásainak rendszeressé válása miatt csak tovább romlott. Az eredetileg 250 személy számára épített barakkokba, 1944-ben már 1800-2000 nőt kényszerítették be. Nemhogy takaró, vagy szalma, de még egy fadeszka sem jutott a legtöbb foglynak, akik így a puszta földön feküdtek.

A „tébolyodott nők barakkjában”, ahová azokat a szerencsétleneket zárták, akik nem tudták ép elmével feldolgozni a velük történeteket, még ennél is súlyosabb volt a helyzet. Ebben az 5, maximum 6 négyzetméter nagyságú szobába, sokszor 70-80 nőt zártak be, félmeztelenül, úgy hogy még állni is alig volt helyük, nem hogy leülni vagy lefeküdni. Egy vödör szolgált a nélkülözhetetlen szükségletek elvégzésére, ami a napvégére egyrészt mindig megtelt, másrészt éjszaka, mikorra végkimerültségükben a foglyok már állni sem bírtak, felborult, így reggelre a saját ürüléküktől mocskosan keltek az ide zártak.³ A barakk felügyelőnöje, a svájci születésű foglyból kápóvá előlépett *Carmen Mory* vallomása szerint minden reggelre legalább 4-5 fogoly halt meg, részben a körülmények, részben a verések, részben az időjárás miatt. Az egész szobának egy apró beüvegezetlen ablaka volt, így télen

mínusz 10-20 fokban természetszerűleg fagytak halálra a kimerült, legyengült, félmeztelen emberek.

A foglyok szenvedésektől elviselhetetlen életét tovább súlyosbította, a rájuk kényszerített rabszolgamunka, melyhez semmi energiatartalékuk nem volt. Egyeseket a Siemenes-gyár melléktáborába, másokat a Krupp-művek közeli épületeibe, illetőleg a Heinkel üzemeibe hajtották.⁴ Emellett a foglyok különböző kisebb melléktáborokba varrtak, cipőt javítottak, és más textilipari tevékenységet végeztek rabszolgák módjára. A munka mindig 13-14 órán keresztül tartott, rövid pihenőkkel, illetőleg a kápók állandó, brutális fegyelmezéseivel. Az egyik holland fogoly vallomása szerint, mindennap agyba-főbe ütötték a náciak a dolgozó nőket, sokszor korbáccsal, székkal, még valakit agyon nem vertek. Ha nem dolgoztak elég gyorsan, illetőleg pontosan, akkor elvették az ebédként kapott kenyérdarabkákat is.⁵

Naponta háromszor volt „ételosztás”: reggel egy gyenge üres kávé, maximum két deci; délben egy híg, tartalmatlan, hideg leves; este ugyanaz némi kenyérral. Az ébresztő 4 óra körül volt, amit egy kétórás vigyázzállásos sorakozó követett az „Appellplatzon”. Arra, aki csak egy perccel is elkésett az „Appell”-ről, már valamilyen szadista büntetést szabtak ki. Mindenki megpróbálta magát kivonszolni a sorakozóra, mert aki beteget jelentett, és az ún. „Revier”-be, vagyis a tábori kórházba került, feltehetőleg rövidesen meghalt.

Mosakodásra, vagy ruhatisztításra csak nagyon ritkán volt lehetőség. A németek a kivégzett, illetőleg az elpusztult foglyok fehérneműit osztották ki tiszta ruhaként a többiek közt.⁶ A barakkok mindegyike dohos, férges, illetőleg tetves volt. Tucatjával szedték áldozataikat a különböző fertőzések, mint tífusz, vérhas, stb. Semmilyen betegellátás nem létezett, pláne 1944-től, mikorra már óriási volt a túlszűfoeltság a táborban. Ilyenkor az orvosi esküjüket semmibe vevő náci gyilkosok, még a gyógyítható betegeknek is méreginjekciókat adtak be.

A legtöbb barakkban reggelre hullák közt ébredtek az életben maradottak, akiknek egy újabb szenvedésektől teli nap kezdődött, még a meghaltaknak sikerült megszabadulniuk a kínoktól. A holttesteket kezdetben dinamittal robbantott gödrökbe temették, 1944-től a krematórium üzembe helyezésétől, pedig elégették. A kémények Ravensbrückben is folyamatosan füstöltek, az elpusztított ártatlanoktól.

Válogatott sadizmus a foglyokkal szemben

A többi táborhoz hasonlóan Ravensbrückben sem kellett vétséget elkövetni ahhoz, hogy a kápók különböző embertelen és kibírhatatlan kínzásokat hajtsanak végre a foglyokon. Mivel a szerencsétlenek mindegyike legyengült állapotban volt, ezért egy kétnapi éheztetés, vagy egy háromnapos sötétzárka könnyen halállal végződhetett. Persze a németeknek pont ezek voltak a céljaik: elrettentés, hatalomvágy, sadista-perverz hajlamok kiélése, illetőleg egymás szórakoztatása.

Még viszonylag „elviselhető” kínzásnak számított az egynapi vigyázzállás félmeztelenül a hideg télben, vagy a forró napon. Szintén „szimpla fegyelmezésnek” minősült a nagysugarú hideg vizes fürdetés,⁷ melynek rendszerint arc-, illetőleg orrtörés, ájulás lett a vége. Mindegyik kápónak volt „kedvenc” kínzástípusa: az egyik a sötétzárka megszállottja volt, a másik a kutyás-akciókat preferálta, a harmadik a hideg-forró váltakozó fürdetést szorgalmazta.

A táborban elfogadott legáltalánosabb kínzás az elzárás, illetőleg a korbácsolás volt. Az erre ítélt rabokat, a rettegett „Bunkerba” szállították, ahol egy 60 cm széles, 1 méter hosszú lyukba zárták őket. Enni-inni csak két-háromnaponta kaptak, de minden nap legalább ötven korbácsütést mértek rájuk. Ezt a kínzást szinte senki sem élte túl. Vagy az éh-, illetőleg a szomjhalál, vagy a verés, vagy a magánzárka gyötrelmei végeztek az ide zártakkal. Az már szinte felfoghatatlan, hogy mindezt sokszor nők hajtották végre nőknön, akik a foglyok vallomásai alapján talán még kegyetlenebbek voltak a férfi kápóknál.

Külön szenvedést okoztak a foglyoknak, a magukat orvosoknak tartó gyilkosok, akik különböző kísérletekkel öltek, vagy nyomorítottak meg ezeket Ravensbrückben. Velük még részletesen fogok foglalkozni a továbbiakban, de itt is meg kell jegyezni, hogy ezek az orvosok nemcsak a kísérletezés és azok következményei miatt, hanem az ellátás elmulasztása, illetőleg szándékosan helytelen alkalmazása miatt is örökre bemocskolták az orvosi szakmát.

Mindezeket felülmúló szörnyűségeket kellett elszenvedniük a ravensbrücki tábor politikai-kémkedési okból bezárt, illetőleg zsidó származású foglyainak. A Gestapó által letartóztatott, korábban „gyanús tevékenységet folytató” bebörtönzötteknek egy többszörös kihallgatási procedúrán kellett átmenniük. Ezt *Ludwig Ramdohr*, a tábor „politikai osztályának” vezetője végezte,⁸ aki korábban a Gestapónál tanulta el a szakma alapjait. Kihallgatási során verte, kábítószerekkel kezelte a foglyokat. Az asztalra fektetve, kezüket hátrakötve hideg, illetőleg forró vízbe nyomta áldozatainak arcát, és akiből még így sem tudta kiszedni, amit akart, azt hideg, nyirkos, szűk börtöncellába kényszerítette.

A zsidó foglyok főbűne az volt, hogy zsidó származásúak voltak. Ők szinte valamennyien az ún. „pincebarakkba” kerültek a föld alá. Ez a hely még a szimpla barakkok nyomoránál is szörnyűbb volt. Itt szinte mindig nedvesek voltak a falak, a föld. Csigák, férgek másztak a foglyokon, még nyáron sem volt melegebb 15 foknál. A zsidó nőknek a munkájuk is nehezebb volt. 70-80 kilós zsákokat kellett cipelniük, a Havel-folyótól a táborig, 800 méteren át, dombnak felfelé. Maximum ketten vihettek egy zsákot, akik összeestek, azokat a kápók rögtön össze-vissza verték.

Volt olyan fogoly, akit azért gyilkoltak meg, mert a felügyelő irigyelte a szépségéért, és ezért addig ütötte, illetőleg rugdosta még a nő bele nem halt. Egy lengyel lányt, akit mindenki bájos, kedves teremtsnek tartott a sorstársai közül, azért vertek agyon, mert szépen énekelt. Egy másik lengyel fogoly azért panaszkodott, hogy a kezén kialakult gennyes seb miatt, képtelen varrni, erre *Gustav Binder*, SS műhelyvezető arcon csapta, majd az elájult lányt, addig rugdosta, illetőleg taposta, még az soha többé nem kelt fel.⁹

Az *Endlösung*¹⁰ alkalmazása Ravensbrückben

1944-ben a tábor állandósulttá vált túlzásfokltsága miatt, *Johann Schwartzhubert* nevezték ki parancsnok-helyettesnek, aki Auschwitzban sajátította el az *Endlösung* módszereit. Himmler 1944-es látogatása után rendelték el a „kialakult probléma” tarkólövással történő megoldását. A felsőbb utasítás kiadásától kezdve naponta 50 nőt végeztek ki a táborban ezzel a módszerrel, a holttestüket, pedig a korábbi eljáráshoz hasonlóan, továbbra is tömegsírokba, illetőleg a Schwedt-tóba dobálták.

1945 februárjára sikerült a ravensbrücki parancsnoknak, *Fritz Suhrennek* elérnie, hogy a táborban gázkamrát, illetőleg krematóriumot¹¹ építsenek fel. Ezzel párhuzamosan kezdődött el, az ún. „Jugendlager” kialakítása, ahol tíz kisebb barakkba különítették el a halálra ítélteteket. Mindenkinek, aki ide került egy kártyát adtak, mely szerint az illetőt „Mittelwerdébe szállítják, az ottani, lábadozók számára kialakított szanatóriumba”. A valóságban Mittelwerdét, ekkora már felszabadították a szovjet csapatok, tehát a kártya tulajdonképpen egy kódolt halálos ítéletnek felelt meg.

A ravensbrücki gázkamra és krematórium

A szelekció Ravensbrückben is a többi táborhoz hasonló elv szerint működött: aki nem munkaképes, azt el kell pusztítani.¹² Természetszerűleg az idősek, a betegek, a nagyon legyengültek, illetőleg a túl fiatalok kerültek a „Jugendlagerba”. Rajtuk kívül pedig még azok, akikre a legszigorúbb büntetést akarták kiszabni a tábor vezetői.

Schwartzhuber tanúvallomása szerint: „Egyszerre 150 nőt kényszerítették be a gázkamrába. *Moll* Haupscharführer megparancsolta a nőknek, hogy vetkőzzenek le, mert tetvetleníteni fogják őket. Azután be kellett menniük a gázkamrába, és rájuk zárták az ajtót. Egy férfi fogoly felmászott az épület tetejére, és egy gáztartályt hajított be a helyiségbe, egy ablakon keresztül, amit aztán rögtön bezárt. Hallottam amint nyögni kezdtek a nők. Két-három perc múlva minden elcsendesedett.”¹³

Odette Sansom, az egyik angol fogoly, Hamburgban, a háborús bűnösök felett ítélező törvényszék előtt tett tanúvallomásában, kijelentette, hogy látta, amint a nácik élve a krematóriumba tereltek női foglyokat, akik szörnyű jajveszékelések közepette, eleven elégték.¹⁴

A hullaégető kemencék

Hasonló sors várt a tábor gyermek foglyira is. Legkevesebb 900, 14 év alatti fiatal gázosítottak el a nácik Ravensbrückben. Sokukon előtte, a tábor orvosai különböző kísérleteket végeztek: csontműtétek, malária-injekciós eljárások, gázkísérletek, sterilizációk. Volt olyan kicsi, aki még a nyolcadik életévét sem töltötte be, amikor a tábor orvosai élve,

hentes-módjára feltrancsírozták. A kápók a csecsemőket a lábuknál fogva, a falhoz csapkodva verték agyon. Az igazán kicsik miatt nem indították be a gázkamrát, hiszen „az csak a nélkülözhetetlen Zyklon-B pazarlásával járt volna”, így a csecsemőket, és az egy-két éveseket egyszerűen agyonvágták lapáttal, vagy fahusáanggal, agyontaposták, vagy a falon szétverték a koponyájukat.

A ravensbrücki pokolból élve kikerült gyermekek

Az Auschwitzi tábor kényszerű kiürítése után Ravensbrückbe érkező foglyokat már csak egy nagy, a tábor közepén felállított sátorban tudták elhelyezni. Itt, a zsidó nők táborához, a „pincebarakkhoz”, illetőleg a kivégzésre ítélt „Jugendlageréhez” hasonlóan nem volt sem ágy, sem matrac. A földön fekvő nyomorultak közül naponta tucatnyian haltak meg különböző betegségekben, végkimerültségben, éhezésben. Sokaknak már a táborbeli megkülönböztető jelzéseket¹⁵ sem osztották ki, hanem egyenesen vitték őket a gázkamrába, vagy a „Revierbe”, a tábori kórházba.

A szovjet csapatok közeledtével, már ruhástól gázosították, illetve égették el az áldozatokat a nácik, tudván azt, hogy előbb-utóbb meg kell szabadulniuk a bizonyítékoktól. Az Auschwitzból érkezők emiatt már be sem kerültek a tábori nyilvántartásba.

A tábor néhány háborús bűnöse

A ravensbrücki tábor felső vezetése *Fritz Suhren* táborparancsnokból, *Johann Schwartzhuber* parancsnok-helyettesből, illetőleg *Hans Pflaum* „munkaügyi vezetőből” állt. Ők (*Schwartzhubert* leszámítva) rendszerint nem vettek részt a közvetlen gyilkosságokban, brutális akciókban, azonban bűnösségük e nélkül is kétségtelen.

Johann Schwartzhuber 1933-ban lépett be az SS-be. „Tanulóéveit” Dachauban, illetőleg Auschwitzban töltötte. A sadista kínzások, a könyörtelen bántalmazások, illetőleg a tömeges kivégzések szakértője volt. Ezt jól bizonyítja, hogy az 1945. január 12.-i Ravensbrückbe való áthelyezése után, három hónap alatt legkevesebb 25.000 foglyot gyötört halálra, végeztetett ki. A gázkamra felépítése előtt, *Schultz* tizedest, a tarkólövés berlini szakértőjét kérte fel a „ravensbrücki probléma” gyors kezelésére. Maga *Schwartzhuber* válogatta ki a halálra ítélteteket, *Suhren* táborparancsnok jóváhagyásával.¹⁶

A tábor ún. „politikai osztályát” *Ludwig Ramdohr*, volt Gestapó tiszt vezette. Kihallgatási módszereiről már volt szó a fentiekben, azonban titkárnojjának azon vallomását - mely szerint: *Ramdohr* kihallgatásai során mindig síkoltoztak a nők, és rendszerint véresre verve távoztak – érdemes megjegyezni. *Ramdohr* felesége és a barátai, a hamburgi-per során azt vallották, hogy: „*Ludwig* a gyengék, és az elnyomottak védelmezője volt, olyan, aki senkinek sem tudott volna ártani”.¹⁷

Manfred Binder volt a tábori műhelyvezető. Brutális veréseiről, mely több tucatnyi esetben a bántalmazott halálával végződött, már írtunk korábban. A túlélők elbeszélése szerint, *Binder* mindig korbáccsal járt, és ok nélkül neki esett a foglyoknak a szabóműhelyében. Teljesen szokványossá vált, hogy az üzem dolgozói közül sokan véresen, törött csontokkal végezték a munkát. Egy holland fogoly vallomása szerint: „*Binder* rendkívül durva és brutális volt a műhelyben dolgozó nőkkel. Mindennap megvert bennünket, és csak akkor csillapodott le, amikor vért látott...; előfordult, hogy a hajuknál fogva vonszolta a nőket...; valahányszor észrevette, hogy a szűkös táplálkozástól és a fáradságtól elcsigázott nők egyike lehajtotta a fejét, odament és a nő fejét a varróasztalhoz csapta...; gyakran előfordult, hogy le kellett vetkőznünk, és meztelenül kellett állnunk előtte...”¹⁸

A tábor vezető börtönőrnője (*Aufseherin*) *Dorothea Binz* volt. Az 1945-ben is még csak 25 éves sadista bűnöző, kezdetben a ravensbrücki tábor konyháján dolgozott, azonban „tehetségére” hamar felfigyeltek a felettesei. *Binz* mindig terepszínű uniformisban és fekete bőrcsizmában járta ellenőrzőkörútjait, kezében a számára nélkülözhetetlen korbáccsal, melyet mindig használt is. Minden ok nélkül ütötte, verte, rúgta a foglyokat, egyszerűen a saját, illetőleg a többi kápo szórakoztatására. Az egyik tanú vallomása szerint, egyszer *Binz*, az erdőbe, munkára induló nők után hajtott biciklivel, majd leszállt, felkapott egy csákányt, és az egyik fiatal lányt szabályosan széttrancsírozta. *Binz* minden mocskosságban részt vett, ami a táborban történt: ő hajtotta végre a „zuhanybüntetést”, ütött-verte az „Appell” minden alkalomkor, és előszeretettel járt a „tébolyult nők barakkjába” szórakozni...¹⁹

Ravensbrück, pszichológiailag egyik legellentmondásosabb személye kétségkívül *Carmen Mory* volt. A 10-es Blokk parancsnoknője („tébolyult nők barakkja”), 1905-ben született Svájcban. Főiskolát, egyetemet végzett, bejárta Európát. Kémtevékenység gyanúja miatt többször is letartóztatta a Gestapó, volt, amikor *Heydrich*²⁰ személyes utasítására engedték szabadon. 1941-ben került elítéltként Ravensbrückbe, ahol a börtönőrei kegyibe férközött, és két hónap múlva már blokkfelügyelőnek nevezték ki. *Moryt* csak „szörnyeteg”-ként emlegették a foglyok, amire alaposan rá is szolgált. Mindenkit vert, még a haldoklókat, a betegeket, a gyerekeket is. Ha esetleg konfliktus alakult ki a blokkjában, akkor a veszekedőket rögtön méreggel megölte. Mániája volt, hogy forró, illetőleg jéghideg vizet öntött a hozzá tartozó foglyokra. A tábor felszabadulásakor tudván, hogy tetteiért fellelőségre vonhatják, fogolynak adta ki magát, megtévesztve a szovjet katonákat. Később a nyugati-zónába szökött, addigra azonban már elfogatóparancsot adtak ki ellene, és 1945. október 5-én letartóztatták.²¹

Szintén fogolyból vált kápóvá, a méreggel gyilkoló *Vera Salvequart*. Az alig több mint húszévesen Ravensbrückbe került szudétanémet lányt több ok miatt is deportálták. Egyrészt zsidó vőlegénye volt, másrészt segítette az antifasiszta ellenállókat. Volt Flossenbergen, onnan hurcolták Ravensbrückbe, ahol az auschwitzi zsidó nők közé került a „sátorba”. Onnan a „Jugendlagerbe” hurcolták, ahol egy SS-legény mellett töltötte ki a hamis „mittelwerdei utazáshoz szükséges okmányokat”. Ezután megmagyarázhatatlan okokból, a nácik mellett, emberirtásba kezdett a foglyok közt. Méreganyagokat kapott a tábor orvosaitól, melyekkel egészséges nőket is meggyilkolt. Ugyan később azt állította, hogy csak a foglyokon akart segíteni azzal, hogy megszabadította őket a szenvedéseiktől, ám ennek mindenképpen ellentmond, hogy felszabadulása után hamis igazolvánnyal, a nyugati-zónába szökött.²²

A ravensbrücki tábor főnövére *Elisabeth Marschall* volt, aki már a harmincas évek elejétől a náci párt tagjának mondhatta magát. Az ápolónő, a nemes hivatás bemocskolásának szimbóluma is lehetne. Tevékenységének következtében tucatnyian pusztultak el a táborban. Többször is alkalmazta, azon indokolatlan, brutális és szadista büntetésmódját, mely során a foglyokat teljesen levetkőztette, és arra kényszerítette, hogy órákig álljanak az esőben, fagyban. Az erre ítélték, szinte mindnyájan napokon belül tüdőgyulladásban meghaltak. *Marschall* a lebetegedett zsidó nőket nem volt hajlandó kezelni, őket a kórház mellett az utca kövén hagyta elpusztulni.²³

Ravensbrückben több orvos teljesített állandó szolgálatot. Vezetőként 1943-as buchenwaldi áthelyezéséig, *Dr. Gerhard Schidlowsky* tevékenykedett, mellette pedig *Percy Treite* dolgozott. Még *Schidlowsky* távozása előtt érkezett a táborba *Dr. Rolf Rosenthal*, aki

egészen 1945 tavaszáig maradt Ravensbrückben. Mellettük természetesen több más, úgymond az „egészségügyi csoporthoz” tartozó személy vett részt a gyilkosságokban. Mivel többször is előfordult, hogy kísérleti műtétek végrehajtására, máshonnan is érkeztek doktorok a táborba, ezért pontosan nem megállapítható, hogy még kik vettek részt, a halált, illetőleg súlyos testi fogyatékoságokat eredményező orvosi beavatkozásokban. Ravensbrückben, a többi táborhoz hasonlóan, az orvosok nem életmentés, hanem kísérletezés céljából voltak jelen. A lebetegedett foglyokat rendszerint méreginjekcióval megölték, esetleg éjszaka kivonszoltatták őket a krematóriumba, és élve elégetették. A ravensbrücki tábori kórházban uralkodó állapotok jellemzésére álljon itt, *Sylvia Salvesen*, a norvég királyi család ismerősének a vallomása, akit a Gestapó „német-ellenes összeesküvés” miatt deportáltak: „Borzalmas bűz volt ott..., mivel mindenkinek nyílt, gennyes sebe volt..., a kötések papírból voltak, és így már egy nap után szétmállottak”.²⁴ Az elgázosításoknál az orvosok mellett *Dr. Martin Hellingernek*, a tábori fogorvosnak is jelen kellett lenni, ugyanis *Walther Funk*, aki Reichsbank elnöke volt, illetőleg *Heinrich Himmler* megegyezett abban, hogy minden aranyfogat, illetőleg aranytömést be kell szolgáltatni a központi banknak.

Az imént felsorolt aljas gazembereken kívül még több tucatnyian segítették a ravensbrücki-halálgép zökkenőmentes működését. A szadista kápóktól, a „kutatni vágyó” orvosokig, mindenki értelmi képességétől, és korától függetlenül tökéletesen, és maradéktalanul teljesítette a Führer emberirtó követeléseit. A ravensbrücki tragikus események szereplőit, ugyanaz az eszme torzította el: a foglyokat testileg és lelkileg, a gyilkosaikat szellemileg. A náciizmus embertelen, vérszomjas vadállattá züllesztette a követőit, akik parancs nélkül is élvezettel kínoztak halálra milliókat, egy örült eszméi alapján.

A Felszabadulás

A Felszabadulás pillanatai Ravensbrückben 1945. április 29.

Mikor a szovjet csapatok felszabadították Ravensbrücköt, 3500 legyengült, különböző betegségekben szenvedő, sokszorosán megkínzott rabot találtak. A tábor, közel 24.500 járnai képes szerencsétlenjét, a nácik Mecklenburgba hurcolták tovább. A háború végének közeledtével, a náci felső vezetés egy része, hogy mentse a bőrét, hajlandó volt tárgyalásokat kezdeni a Dán-, illetőleg a Svéd Vöröskereszt szervezetével, hogy így néhány enyhítő körülményt biztosítsanak maguk számára, a későbbi felelősségre vonás során. A megállapodások értelmében 500 nőt elengedtek Ravensbrückből Dániába, illetőleg Svédországba. Ezzel párhuzamosan 2500 német állampolgárságú, politikai okokból deportált rabot is szabadlábra helyeztek. A felszabadítás előtti utolsó héten, Himmler saját érdekeit szem előtt tartva, újabb 7500, Ravensbrückben raboskodó nőt adott át a Svéd Vöröskeresztnek, mialatt már folyt a tábor kiürítése.²⁵

A Ravensbrücki-perek

A náci háborús bűnösöknek a Ravensbrückben elkövetett tetteikért, Hamburgban, az angol-zónában lebonyolított tárgyalássorozat keretei közt kellett felelniük. Hét különböző szakaszból állt a tárgyalás, mely 1946. december 5.-én kezdődött, és 1948. július 21.-én végződött. Összesen 38 vádlottat állítottak a katonai törvényszék elé, akik közül 21 nő volt. 4 vádlottat felmentettek, 19 halálraítéltek és kivégeztek. (ketten közülük öngyilkosak lettek). Fritz Suhren és Hans Pflaumot a franciák egy külön tárgyaláson halálraítélték és kivégezték.

Vádlott neve:	Beosztása:	Ítélet:
1. Johann Schwartzhuber	Helyettes-parancsnok	Halál
2. Gustav Binder	Börtönőr	Halál
3. Heinrich Peters	Börtönőr	15 év
4. Ludowig Ramdohr	Gestapó-megbízott	Halál
5. Martin Hellinger	Orvos	15 év
6. Rolf Rosenthal	Orvos	Halál
7. Gerhard Schidleausky	Orvos	Halál
8. Percy Treite	Orvos	Halál
9. Dorothea Binz	Főbörtönőr	Halál
10. Greta Bösel	Börtönőr	Halál
11. Margarete Mewes	Börtönőr	10 év
12. Elisabeth Marschall	Főnövér	Halál
13. Carmen Mory	Ká pó	Halál

14. Vera Salvequart	Kápó	Halál
15. Eugenia Von Skene	Kápó	10 év
16. Friedrich Opitz	Üzemvezető	Halál
17. Walter Schenk	Börtönőr	20 év
18. Martha Haake	Nővér	10 év
19. Elfriede Mohneke	Börtönőr	10 év
20. Margarete Rabe	Börtönőr	Életfogytiglan
21. Ruth Neudeck	Főbörtönőr	Halál
22. Benno Orendi	Orvos	Halál
23. Walter Sonntag	Orvos	Halál
24. Gerda Ganzer	Kápó/nővér	Halál
25. Arthur Conrad	SS-megbízott	Halál
26. Emma Zimmer	Főbörtönőr	Halál
27. Ida Schreiter	Börtönőr	Halál
28. Ilse Wetterman	Börtönőr	12 év
29. Kurt Lauer	SS-megbízott	15 év
30. Kurt Rauxloh	SS-megbízott	10 év

A halálraítélteket kivégezték és Hameln közelében tömegsírba temették.²⁶

Négyen a 132.000-ból²⁷

	<p>Név: Rosi Maria Elisabeth Mauskopf Született: 1928. január 13.-án</p> <p>Szüleit Auschwitzba hurcolták, Rosit a budapesti gettóból deportálták gyalogmenetben Ausztriába, majd onnan Ravensbrückbe. Többször is a hírhedt „Bunkerba” került, ahol súlyosan bántalmazták, és megkínózták. 1944-ben egy brutális orvosi beavatkozás során sterilizálták. 1945-ben Bergen-Belsenbe került, ott szabadította fel a Svéd Vöröskereszt szervezete.</p>
---	--

Név: Szabó Violette

Született: 1921. augusztus 26.-án

Párizsban született, Angliában ment férjhez, Szabó Istvánhoz. 1942-ben lányuk született. Férje El-Alameinnél vesztette életét, Violette, az angol ejtőernyősöknél dolgozott. Egy franciaországi bevetés során tartóztatta le az SS, Ravensbrückbe deportálták, ahol megkínózták, majd több sorstársával együtt falhoz állítva agyonlőtték.

Név: Elise Rivet

Született: 1890. január 19.-én

Elise egy olyan francia rend apácája volt, akik egyben ápolónői feladatokat is elláttak. A Gestapó tartóztatta le „fegyver-csempészség” vádjával. A lyoni börtönből deportálták Ravensbrückbe 1944 júliusában. A „Jugendlagerba” került, ahol önként vállalta a gázhalált, egy családos anya helyett.

Név: Stennie Pratomo-Gret

Született: 1920. január 24.-én

Stennie-t, 1944. szeptember 9.-én hurcolták el Rotterdamból, a vught-i koncentrációs táborból, Ravensbrückbe „német-ellenes cselekmények” miatt. 1945 áprilisában szabadult fel. Ma a ravensbrücki tábor emlékbizottságának tagja.

A ravensbrücki koncentrációs tábor történetének rövid, időrendi áttekintése

1939. április	A saschenhauseni koncentrációs tábor foglyai megkezdik Ravensbrückben, egy női tábor felépítését
1939. május 18.	Lichtenburgból megérkezik az első, 867 nőből álló transzport
1940. január	Himmler látogatása Ravensbrückben
1940. december	Már közel 4500 nőt és gyereket deportáltak Ravensbrückbe, Ausztriából, Németországból, Csehszlovákiából, Lengyelországból
1941. április	350 férfi fogoly érkezik a táborba Dachauból
1941. április	3500 nőt hurcolnak Ravensbrückbe Jugoszláviából, Szovjetunióból, Hollandiából és Ausztriából
1942. március 26.	Közel ezer nőt Auschwitzba deportálnak Ravensbrückből, hogy ott segítsenek felépíteni egy megsemmisítő tábort
1942. március-április	Kb. 1600 nőt, köztük ezer zsidó származásút, Ravensbrückből Bernburgba hurcolnak, majd mindenkit elgázósítanak a nácik
1942. június 14.	A lerombolt Lidicéből 182 nőt Ravensbrückbe deportálnak
1942. június	Megkezdik a „Jugendlager” felépítését, ahová 400 fiatal lányt zárnak rövidesen
1942. június	Megépül a tábor mellett a Siemens rabszolgaüzeme
1942. augusztus 1.	Kísérleti orvosi beavatkozások egészséges lengyel nőkön
1942. október 6.	Ravensbrück zsidó foglyainak Auschwitzba deportálása, az RSHA felsőutasítására
1942. december	Közel 11000 nő, férfi és gyerek raboskodik már Ravensbrückben
1943. február 26-27.	536, hadszíntéren dolgozó (orvos, ápoló, stb.) szovjet nő deportálása Ravensbrückbe
1943 nyara	Kb. ezer párizsi nő Ravensbrückbe hurcolása
1943. december	Fritz Suhren táborparancsnok, a központba küldött jelentése szerint 15100 fogoly raboskodik a táborban
1944. február 8.	Compiègne-ből, Franciaországból, kb. 1100 nő deportálása Ravensbrückbe
1944. február	Megbecsülhetetlen számú fogoly érkezése Rigából és Majdanekből
1944. szeptember	A „sátor” felállítása
1944. október	Kb. 12000 nő és gyerek Ravensbrückbe hurcolása a Varsói Gettóból

1944-45. tele	Sterilizációs műtétek végrehajtása roma származású nőkn
1944-45. tele	Az Auschwitzból elhurcoltak megérkezése Ravensbrückbe. Számukat megbecsülni sem lehet
1945. január-április	Az elgázosítások, illetőleg a kivégzések iparszerű folytatása
1945. április 5-26.	A Svéd- és a Dán Vöröskereszt mentőakciói, mely során 7500 nőt sikerül kiszabadítani
1945. április 27-28.	A tábor kiürítése. A még járni képes foglyok „Halálmenete” nyugatra, a betegek, haldoklók hátrahagyása.
1945. április 29.	A Második Belorusz Front katonái felszabadítják a nyugatra hurcoltakat
1945. április 29-30.	A szovjet csapatok felszabadítják Ravensbrücköt
1946-48.	A Ravensbrücki-per lefolytatása

Jegyzetek

¹ Képtelenség pontosan meghatározni az elpusztultak számát, hiszen a legtöbbjük semmilyen dokumentumban nem szerepelt a deportálásuk után. Kérdéses, hogy hányan érkeztek meg Ravensbrückbe, és hányan haltak meg útközben; a megérkezetteket nyilvántartásba vették-e, vagy rögtön elgázosították. A legtöbb szakirodalom (könyv, Holocaust-kutató intézet) minimum 50000 áldozatot említ, de valójában ennél szignifikánsan több is lehet az elpusztítottak száma.

² Reichsführer-SS Heinrich Himmler volt a Gestapó és a Waffen-SS első embere, ebből következőleg abszolút felelősség terhelte az *Endlösung*-ért, valamint a koncentrációs táborokban történeket.

³ Lord Russel of Liverpool – A horogkereszt rémtettei. 1998. Bp. 270.o.

⁴ A Siemens, a Krupp, illetőleg a Heinkel vállalatai mellett, a Daimler-Benz is kért rabszolgamunkára foglyokat Ravensbrückből (Forrás: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/campcos.html>)

⁵ Lord Russel of Liverpool – A horogkereszt rémtettei. 1998. Bp. 282.o.

⁶ Uo. 268.o.

⁷ *Stanislawa Szewieczkova* vallomása a „zuhanyítéletéről”: „*Binz* bevitt a zuhanyzóba. Az egyik sarokban már kinyitották a csapot; különböző magasságban elhelyezett csövekből rendkívül nagy nyomással zúdult rám a víz. Kb. 12 perc múlva összeestem, és ekkor *Binz* egy vödör vizet öntött az arcomba. Amikor a kezemmel védekezésül eltakartam az arcomat, kinyitott egy ajtót, és füttentett a két kutyájának. Egyikük beleharapott a kezembe, elájultam...” (forrás: uo. 284-285.o.)

⁸ Uo. 279-280. o.

⁹ Uo. 282., illetőleg 289.o.

¹⁰ Az „*Endlösung*” (Végső Megoldás) a zsidók végleges kipusztításának terve volt, azonban a nácik a koncentrációs táborokba került minden személlyel szemben ugyanezt a felfogást alkalmazta – cigányokra, szlávokra, politikai-üldözöttekre, homoszexuálisokra, stb.

¹¹ Egyes információk szerint a krematóriumot már 1943 elején elkezdték építeni.

¹² *Dr. Percy Treite* parancsot adott ki, hogy a súlyos, de nem halálos betegeket is méreginjekcióval meg kell ölni, a szelekció során pedig az idősebb nőket kell kiválogatni. Ennek tudatában az idősebb foglyok igyekeztek fiatalosan jární a szelekció során, hajukat a konyhai kémény kormával próbálták besötétíteni. Persze mindez hatástalan maradt... (forrás: Lord Russel of Liverpool – A horogkereszt rémtettei. 1998. Bp. 273.o.)

¹³ Uo. 274.o.

¹⁴ Uo. 275-276.o.

¹⁵ Ravensbrückben, a többi táborhoz hasonlóan, külön jelzést kellett minden elítéltnak viselnie, aszerint, hogy milyen ok miatt került oda. A politikai rabok piros; Jehova tanúi rózsaszín; az aszociális (cigány, prostituált, leszibikus) foglyok fekete; a bűnözők (lehetett tényleges köztörvényes bűnöző, de lehetett olyan is, aki a tipikus náci törvények valamelyikét szegte meg, pl.: zsidókkal volt kapcsolata) zöld; a zsidók sárga háromszöget voltak kénytelenek viselni. Azon zsidó foglyoknak, akik ráadásul „politikaiak” is voltak, egy félig fekete, félig sárga Dávid-csillagot kellett hordani. A jelölésben szerepelt betű jelentette az illető nemzetiségét.

¹⁶ Uo. 278.o.

¹⁷ Uo. 281.o.

¹⁸ Uo. 282.o.

¹⁹ Uo. 284.o., illetőleg http://en.wikipedia.org/wiki/Dorothea_Binz

²⁰ Heydrich, Himmler elődje volt a Gestapó és az SS élén. A Cseh-Morva Protektorátus területén, egy partizán-akció során végeztek vele antifasiszták.

²¹ Uo. 287.o., 289.o.

²² Uo. 290.o., 294.o., illetőleg http://en.wikipedia.org/wiki/Vera_Salvequart

²³ Uo. 296.o., 298.o.

²⁴ Uo. 297.o.

²⁵ http://www.chgs.umn.edu/Visual___Artistic_Resources/Women_of_Ravensbruck/Liberation___Rescue/liberation___rescue.htm

²⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Ravensbr%C3%BCck_Trial

²⁷ http://www.chgs.umn.edu/Visual___Artistic_Resources/Women_of_Ravensbruck/Gallery__ravensbruck_/gallery__ravensbruck_.html

A dolgozatban felhasznált fotók a US Holocaust Museum, illetőleg a Ravensbrücki Emlék Múzeum képtárából származnak.

A ravensbrücki koncentrációs központi tábor melléktáborai:

- Abteroda
- Ansbach
- Barth/Ostee (Heinkel)
- Belzig
- Berlin-Oberschöneeweide
- Berlin-Schönefeld (Heinkel)
- Borkheid
- Bruckentin
- Comthurey
- Dabelow
- Eberswalde
- Feldberg
- Fürstenberg (Siemens)
- Hennigsdorf
- Herzebrück
- Hohenlychen
- Karlshagen
- Klutzow-Stargard
- Königsberg-Neumark
- Malchow
- Neubrandenburg (Siemens)
- Neustadt/Glene
- Peenemünde
- Prenzlau
- Rechlin
- Retzow
- Rostock-Marienhe (Heinkel)
- Stargard
- Steinhoring
- Schwarzenforst
- Uckermark
- Velten

Felhasznált irodalmak

Lord Russel of Liverpool – A horogkereszt rémtettei. 1998. Bp.

http://www.chgs.umn.edu/Visual___Artistic_Resources/Women_of_Ravensbruck/Ravensbruck/ravensbruck.html

<http://pat-binder.de/ravensbrueck/>

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/Holocaust/Ravensbruck.html>

http://www.ushmm.org/uia-cgi/uia_query

<http://www.nizkor.org/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Ravensbr%C3%BCck_concentration_camp

<http://yadvashem.org/>

<http://wiesenthal.com/>